Sabin TACLIT

LIBERTATEA DE COMUNICARE *în* SPAȚIUL EUROPEAN

COLECȚIA JURIDICA

EDITURA LUMEN
în elita editurilor românești

Sabin TACLIT

LIBERTATEA DE COMUNICARE ÎN SPAȚIUL EUROPEAN

LUMEN, 2019

LIBERTATEA DE COMUNICARE ÎN SPAȚIUL EUROPEAN
Sabin TACLIT

Copyright Editura Lumen, 2019
Iaşi, Ţepeş Vodă, nr.2

Editura Lumen este acreditată CNCSIS

edituralumen@gmail.com
prlumen@gmail.com
www.edituralumen.ro
www.librariavirtuala.com

Redactor: Roxana Demetra STRATULAT
Design copertă: Roxana Demetra STRATULAT

Reproducerea oricărei părţi din prezentul volum prin fotocopiere, scanare, multiplicare neautorizată, indiferent de mediul de transmitere, este interzisă.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TACLIT, SABIN
Libertatea de comunicare în spațiul european / Sabin Taclit. - Iaşi :
Lumen, 2019
ISBN 978-973-166-533-7

34

Sabin TACLIT

LIBERTATEA DE COMUNICARE ÎN SPAȚIUL EUROPEAN

LUMEN, 2019

Pagină lăsată
goală intenţionat

CUPRINS

ABREVIERI.....9

CONSIDERAȚII INTRODUCTIVE.....11
1. Tema supusă cercetării.....11
2. Metodologia cercetării. Ipotezele, metodele şi mijloacele propuse în vederea realizării cercetării.....14
3. Rezultate urmărite prin cercetarea propusă.....15
4. Impactul pe care îl va avea cercetarea în teoria şi practica judiciară, atât la nivel internaţional, cât şi la nivel naţional.....16

CAPITOLUL I LIBERTATEA DE COMUNICARE – CA DREPT FUNDAMENTAL AL OMULUI 17
1. Concepte privind libertatea de comunicare.....17
2. Caracteristicile libertăţii de comunicare.....20
3. Protecţia internaţională şi europeană a dreptului la liberă exprimare 23
   3.1. Protecţia dreptului la liberă exprimare in cadrul O.N.U. 23
   3.2. Protecţia dreptului la libera exprimare la nivel european 29
4. Limitele dreptului la liberă exprimare si informare.....41
5. Spaţiul public si mijloacele de informare in masă.....47
6. Concluzii.....67

CAPITOLUL II LIBERTATEA DE COMUNICARE CA ELEMENT AL PIEȚEI INTERNE AL UNIUNII EUROPENE.....75
1. Conceptul şi evoluţia Pieţei Interne a Uniunii Europene.....75
2. Libertăţile şi elementele componente ale Pieţei interne.....85
   2.1. Piaţa unică şi rolul comunicării în realizarea acesteia..... 85
   2.2. Libera circulaţie a mărfurilor..... 91
   2.3. Libera circulaţie a persoanelor..... 103
   2.4. Libera circulaţie a serviciilor 113
   2.5. Libera circulaţie a capitalurilor 121
3. Competenţele exercitate de către Uniunea Europeană cu privire la elementele Pieţei Interne.....129
4. Aquis-ul Uniunii Europene privind exercitarea liberei circulaţii a serviciilor 132

**Extras din volumul: Taclit, S. (2019).
Libertatea de comunicare în spaţiul european.
Iaşi, România: Lumen.**

4.1. Corespondenţa dintre libera circulaţie a serviciilor şi libertatea de stabilire a persoanelor 134
4.2. Restrângeri permise ale liberei circulaţii a dreptului de stabilire şi de prestări servicii, pentru persoanele fizice. 140
4.3. Dreptul derivat privind serviciile 142
4.4. Beneficiarii liberei circulaţii a serviciilor 144
4.5. Principiile liberei circulaţii a serviciilor 150

5. Modalităţi de realizare a liberei circulaţii a serviciilor în Uniunea Europeana. 155
5.1. Accesul la profesiile reglementate 155
5.2. Accesul la spaţiul financiar european 162

6. Concluzii 173

CAPITOLUL III COORDONATELE JURIDICE ALE LIBERTĂȚII DE COMUNICARE IN CADRUL UNIUNII EUROPENE 181

1. Aspecte generale privind conţinutul libertăţii de comunicare în cadrul Uniunii Europene 181
2. Cadrul juridic privind serviciile de televiziune şi telefonie in Uniunea Europeană 187
2.1. Serviciile de televiziune 187
2.2. Serviciile telefonice 195

3. Cadrul juridic general privind comerţul electronic 196
3.1. Aspecte privind identificarea electronică şi serviciile de încredere pentru tranzacţiile electronice pe piaţa internă 196
3.2. Principiile comerţului electronic 199
3.3. Intermediarii in comerţul electronic 205
3.4. Semnătura electronică 209

4. Protecţia datelor cu catacter personal la nivel european 212
4.1. Necesitatea adoptării unei legislaţii europene privind protecţia datelor cu caracter personal. 212
4.2. Reglementarea protectiei datelor personale la nivelul Consiliului Europei 217
4.3. Coordonatele juridice ale Uniunii Europene privind protecţia datelor cu caracter personal 223

**Extras din volumul: Taclit, S. (2019).
Libertatea de comunicare în spaţiul european.
Iaşi, România: Lumen.**

5. Relaţia juridică dintre libertatea de comunicare si protecţia datelor cu caracter personal reflectată in jurisprudenţa CEDO şi a Curţii Europene de Justiţie. 234
6. Sistemul instituţional al Uniunii Europene de monitorizare a libertăţii de comunicare 247
7. Concluzii..... 251

CAPITOLUL IV REGLEMENTAREA LIBERTĂȚII DE COMUNICARE ÎN ROMÂNIA ÎN RAPORT DE EXIGENȚELE JURIDICE EUROPENE 253
1. Evoluţia legislativă naţională privind libertatea de comunicare..... 253
2. Accesul la informaţii 257
3. Evoluţia reglementărilor la nivel constituţional cu privire la dreptul la viaţă privată si dreptul la protecţia datelor personale..... 259
4. Aspecte juridice privind aderarea României la unele convenţii internaţionale privind recunoaşterea dreptului la protecţia datelor personale 262
5. Reflectarea in legislaţia naţională a dreptului la protecţia datelor cu caracter personal, in relaţia cu documentele Consiliului Europei 265
6. Reflectarea in legislaţia românească a dreptului la protecţia datelor personale in relaţia cu normele juridice ale Uniunii Europene. 267
7. Reglementarea dreptului privind protecţia datelor personale si a vieţii private, in lumina Codului Civil 271
8. Evoluţia legislaţiei speciale naţionale in materia protecţiei datelor personale 275
9. Concluzii..... 288

CONCLUZII FINALE SI PROPUNERI 291

ANEXA 1 315

BIBLIOGRAFIE..... 325

**Extras din volumul: Taclit, S. (2019).
Libertatea de comunicare în spaţiul european.
Iaşi, România: Lumen.**

Pagină lăsată
goală intenţionat

Extras din volumul: Taclit, S. (2019).
Libertatea de comunicare în spaţiul european.
Iaşi, România: Lumen.

ABREVIERI

alin.	alineat(ul)
apud	citat după
art.	articol(ul)
CEE	Comunitatea Economică Europeană
CEEA	Comunitatea Europeană a Energiei Atomice
CECO	Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CJCE	Curtea de Justiție a Comunităților Europene
CJUE	Curtea de Justiție a Uniunii Europene
ConvEDO	Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale
ECR	European Court Reports
e.g	exempli gratia, de exemplu
EURATOM	vezi CEEA
Ibidem	același autor,
Idem	același loc același autor
i.e.	id est, adică
lit.	litera
n.n.	nota noastră
OHADA	Organizația pentru Armonizarea Dreptului Afacerilor în Africa
op. cit.	opera citată
p. / pp.	pagină, pagini
par.	paragraf(e)
s.n.	sublinierea noastră
TCE	Tratatul de instituire a Comunității Europene

**Extras din volumul: Taclit, S. (2019).
Libertatea de comunicare în spațiul european.
Iași, România: Lumen.**

TCEEA	Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice
TCECO	Tratatul Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Otelului
TFP	Tribunalul Funcţiei Publice
TFUE	Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene
TPI	Tribunalul de Primă Instanță
TUE	Tratatul privind Uniunea Europeană
UE	Uniunea Europeană
urm.	următoarele
vol.	volum(ul)

CUVINTE CHEIE:
libertate, comunicare, piaţă internă, Uniunea Europeană, informare

**Extras din volumul: Taclit, S. (2019).
Libertatea de comunicare în spaţiul european.
Iaşi, România: Lumen.**

CONSIDERAȚII INTRODUCTIVE

1. Tema supusă cercetării

În cadrul prezentului volum am cercetat, din perspectivă conceptuală, istorică si doctrinară, principalele etape care au stat la baza dimensiunii juridice a comunicării in cadrul Uniunii Europene. Conceperea tezei a presupus o documentare aprofundată a opiniilor exprimate cu privire la domeniul analizat atât a legislaţiei primare, cât şi a celei secundare atât a Uniunii Europene cât şi a României, la care se adaugă jurisprudenţa specifică.

Complexitatea cercetării a constat în faptul că, atât legislaţia cât şi jurisprudenţa aplicabilă libertăţii de comunicare sunt într-o continuă schimbare.

În acelaşi context, am studiat şi analizat mai multe lucrări de specialitate – tratate, cursuri, monografii, articole şi opinii exprimate în cadrul unor reviste de specialitate în strânsă coroborare cu legislaţia română şi cea a Uniunii Europene, precum şi cu jurisprudenţa relevantă.

Cercetarea a fost realizată si din prisma opiniilor exprimate de către doctrinarii români şi străini, originalitatea venind din prezentarea punctelor de vedere proprii asupra problemelor dezbătute.

Prezenta lucrare tratează momentele importante din dezvoltarea Uniunii Europene şi evoluţia conceptului de piaţă internă, toate privite din perspectiva comunicării în cadrul Uniunii Europene.

Un alt element supus cercetării, este şi modalitatea prin care statele comunitare au armonizat şi acceptat cele patru libertăţi de fundament ale Uniunii Europe, cu legislaţia internă.

Astfel, am tratat în mod elaborat etnogeneza Uniunii Europene, plecând de la conceptul de unitate, în acelaşi fel cum

**Extras din volumul: Taclit, S. (2019).
Libertatea de comunicare în spaţiul european.
Iaşi, România: Lumen.**

a fost acesta gândit în decursul secolelor de către diverse personalităţi şi până la transpunerea conceptului de Europă unită prin consimţământul reciproc al statelor.

Tot în cuprinsul prezentei lucrări am tratat şi schimbările în componenţa Uniunii Europene din perioada recentă, fapte care au generat nevoia unei noi modificări in ceea ce priveşte tratatele europene, aspect concretizat prin intrarea în vigoare la data de 1 decembrie 2009 a Tratatului de la Lisabona.

În prima parte a lucrării, ne-am îndreptat atenţia spre o detaliere a construcţiei fenomenului de piaţă internă, pornind de la piaţa unică, ulterior la piaţa comună şi într-un final, ajungând la „produsul" contemporan denumit piaţă internă.

În cadrul cercetării, ne-am orientat atenţia şi spre a dezbate libertăţile fundamentale ale Uniunii Europene: libera circulaţie a persoanelor, libera circulaţie a serviciilor, libera circulaţie a mărfurilor precum şi libera circulaţie a capitalului, dar şi implicaţiile acestor libertăţi în dreptul intern şi dreptul european.

Analizând în detaliu cele patru libertăţi, am putut constata că acestea reprezintă adevărate „pietre de temelie ale Pieţei interne", fără de care Uniunii Europeana nu ar putea exista. Permiţându-ne să ducem gândirea la extrem, am putea desprinde concluzia că cele patru libertăţi împreună cu noţiunea de piaţă internă sunt elementele constitutive ale Uniunii Europene.

O altă parte a lucrării, tratează cadrul juridic general privind libera circulaţie a serviciilor, făcând o analiza comparativă a punctelor de intersecţie legislativa şi procedurala, între libertatea de prestare a serviciilor şi libertatea persoanelor de a se stabili in spaţiul comunitar.

De asemenea, am dezvoltat modalităţile de realizare a liberei circulaţii a serviciilor, precum şi accesul cetăţenilor comunitari la profesiile reglementate.

**Extras din volumul: Taclit, S. (2019).
Libertatea de comunicare în spaţiul european.
Iaşi, România: Lumen.**

Astfel, am putut constata, că legiuitorul european a reglementat exclusiv cadrul juridic general accesului cetățenilor comunitari la anumite profesii, lăsând însă la latitudinea legiuitorilor naționali reglementarea in detaliu a accesului, ținând-se cont de specificul activităților și de jurisdicția națională.

Accesând din punct de vedere al cercetării științifice și spațiul financiare european, am dezbătut principalele directive europene, ce reglementează comerțul electronic, semnătura electronică și comunicarea prin intermediul televiziunilor.

Tot prin cercetarea științifică elaborată, am identificat cadrul juridic aplicabil libertății de comunicare in România, precum si modificările legislative ce in opinia subsemnatului au influențat libertatea de exprimare și libera comunicare.

Ajungând cu cercetarea științifică și in dimensiunile digitale, am ajuns la concluzia că dinamica internetului și a formelor de comunicare actuale, au creat un ambient tehnologic ce favorizează transmiterea unei multitudini de date și informații într-un timp extrem de scurt.

Astfel, informația este esențială in dezvoltarea mediului economic actual, însă presupune și expunerea la mai multe riscuri din ce in ce mai dificil de gestionat.

Prin volumul elaborat, am tratat în mod succesiv cadrul legal al dreptului la viață privată, precum și la protecția datelor personale atât din perspectiva internațională, cât și din perspectiva legislației naționale.

Structura cercetării referitoare la aceste aspecte a fost axata pe două teme centrale. Astfel, in prima faza am abordat legislația si jurisprudența ce conturează protecția datelor personale in cadrul european, urmând ca faza a doua sa tratez evoluția legislației interne, dar și modalitatea in care, in prezent datele personale sunt protejate prin legislația cadru și cea conexă.

Extras din volumul: Taclit, S. (2019).
Libertatea de comunicare în spațiul european.
Iași, România: Lumen.

In ceea ce priveşte situaţia cadrului juridic românesc, am constatat ca protecţia datelor cu caracter personal poate fi analizată din perspectiva dreptului unional, care o consacră ca un drept autonom si constituţional, dar şi din perspectiva internă, unde datele personale sunt văzute ca parte a dreptului la viaţă intimă, familială si privată.

Fiecare capitol este succedat de scurte concluzii parţiale, in care am încercat sa sintetizam principalele idei care se desprind din analiza cuprinsa in respectiva secţiune.

Finalul tezei este reprezentat de capitolul de concluzii finale, propuneri de lege ferenda si o scurtă analiză SWOT. Astfel, au fost abordate atât punctele forte ale aspectelor juridice cercetate cât şi punctele care, in opinia noastră prezintă potenţial de îmbunătăţire.

2. Metodologia cercetării. Ipotezele, metodele şi mijloacele propuse în vederea realizării cercetării

Pentru realizarea lucrării, am stabilit un plan care să susţină o cercetare ştiinţifică bazată pe obiective clare şi care să trateze atât doctrina de specialitate, legislaţia internă şi internaţională, precum şi abordarea unor elemente de noutate in materia comunicării:

- metodologia comparativă care presupune prezentarea prin comparaţie, raportat la actele normative şi jurisprudenţiale, precum şi prin raportare la drepturile garantate in cadrul Uniunii Europene dar şi a principalelor reglementări din Constituţia României precum şi a actelor normative interne.
- metodologia istorică presupune analiza cronologică a evoluţiei legislaţiei privind protecţia drepturilor si libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor, cu preponderenţă asupra libertăţii de comunicare şi exprimare la nivelul Uniunii Europene.
- metodologia jurisprudenţială, care presupune analiza aquis- ului comunitar, precum şi a celor mai relevante decizii

**Extras din volumul: Taclit, S. (2019).
Libertatea de comunicare în spaţiul european.
Iaşi, România: Lumen.**

ale Curţii de Justiţie a Uniunii Europene, de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, dar şi a unor hotărâri pronunţate de instanţele judecătoreşti din România.

Suportul teoretico - ştiinţific a fost reprezentat de consultarea şi analiza principalelor opinii doctrinare, ale autorilor români şi străini, precum şi consultarea practicilor instituţiilor europene.

Totodată, în cadrul lucrării, sunt prezentate şi interpretate principalele acte normative europene si naţionale, care reglementează drepturile si libertăţile cetăţeanului in ceea ce priveşte libertatea de comunicare, precum şi jurisprudenţa Curţii de Justiţie a Uniunii Europene dar şi a Curţii Europene a Drepturilor Omului, relevantă in acest sens.

3. Rezultate urmărite prin cercetarea propusă

În prima etapa, cea de documentare şi analiză ştiinţifică, am identificat, dacă în cadrul Uniunii Europene există într-adevăr o libertate de comunicare, dacă această libertate de comunicare este pe deplin protejată, încercând să delimitez si care sunt limitele în care un cetăţean poate comunica si se poate exprima liber, atât în cadrul relaţiilor interumane cât si în cadrul interacţiunii cu instituţiile europene.

Cercetarea a vizat si dacă legislaţia Uniunii Europene, în ceea ce priveşte libertatea de comunicare si exprimare liberă a cetăţeanului, este pe deplin transpusă in legislaţia din Romania si dacă normele comunitare transpuse sunt in deplină concordanţă cu normele interne existente.

**Extras din volumul: Taclit, S. (2019).
Libertatea de comunicare în spaţiul european.
Iaşi, România: Lumen.**

Continuarea acestui volum o puteţi lectura achiziționând volumul de pe

www.edituralumen.ro

www.lumenpublishing.com

sau din librăriile noastre partenere.

Sabin Taclit este doctor în Drept Internațional Privat al Școlii Doctorale de Drept din cadrul Academiei de Poliție Al.I.Cuza. Este absolventul Facultății de Drept din cadrul Universității Româno-Americane, al Facultății de Marketing și Afaceri Economice Internaționale și deține o diplomă de Master în Dreptul Afacerilor, acordată de Universitatea Româno-Americană (absolvit cu Diplomă de Excelență). Începând cu anul 2009, a ocupat mai multe poziții juridice de execuție și începând cu anul 2012 poziții de conducere în cadrul unor societăți internaționale din domeniile financiar-bancar și telecomunicații, având atribuții inclusiv în ceea ce privește supravegherea prelucrării datelor cu caracter personal.

A publicat mai multe articole de specialitate, printre care amintim: "Importanța unei comunicări eficiente în cadrul Uniunii Europene", Revista de investigare a criminalității, Anul IX/Numărul 1/2016, Revistă recunoscută în domeniul Ordine Publică și Siguranță Națională, Revistă indexată EBSCO și SSRN, ISSN 1844-7945, pag. 112.

“În cadrul prezentului volum am cercetat, din perspectivă conceptuală, istorică si doctrinară, principalele etape care au stat la baza dimensiunii juridice a comunicării în cadrul Uniunii Europene. Conceperea tezei a presupus o documentare aprofundată a opiniilor exprimate cu privire la domeniul analizat atât a legislaţiei primare, cât şi a celei secundare, atât a Uniunii Europene cât şi a României, la care se adaugă jurisprudenţa specifică.

Prezenta lucrare tratează momentele importante din dezvoltarea Uniunii Europene şi evoluţia conceptului de piaţă internă, toate privite din perspectiva comunicării în cadrul Uniunii Europene.

Un alt element supus cercetării este şi modalitatea prin care statele comunitare au armonizat şi acceptat cele patru libertăţi de fundament ale Uniunii Europe, cu legislaţia internă.

Astfel, am tratat în mod elaborat etnogeneza Uniunii Europene, plecând de la conceptul de unitate, în acelaşi fel cum a fost acesta gândit în decursul secolelor de către diverse personalităţi şi până la transpunerea conceptului de Europă unită prin consimţământul reciproc al statelor.”

Autorul

9 789731 665337

EDITURA LUMEN
în elita editurilor românești